

* RECENZE *

Češi a jižní Slované. Praha 1996.

Sborník pod tímto názvem vydala v r. 1996 Univerzita Karlova. Je věnován loňskému sedmdesátiníku prof. dr. Zdeňku Urbanovi, DrSc. Přináší snad poprvé úplnou (konečně!) bibliografii Urbanova slavistického díla (1944-1995). Z pěti studií pouze jedna pojednává o mladých Bulharech v českých městech v minulém století (R. Havránková). Ostatní se dotýkají nejsoučasnější současnosti.

Nejvíce místa je věnováno výsledkům výzkumu názorů 213 studentů pražské univerzity, který prováděla loni formou dotazníkové ankety Mirjam Moravcová. Autorka hledala zejména odpověď na otázky, jak si humanitně zaměřeni studenti vytvářejí obraz o jednotlivých jižněslovanských národech, v čem spatřují sjednocující momenty jejich existence, jak se do jejich vztahů k jižním Slovanům promítají tradiční stereotypy. Odpovědi jsou velmi ilustrativní. Celých 75% dotázaných studentů považuje Slovince za kulturně nejbližší Čechům, zatímco Srby a Makedonce „z kulturní blízkosti vyloučili“ a o Černohorcích se vůbec nezmínili.

Studenti, kteří po studiích nastoupí na místa ve správním aparátě, ve školství, v kulturních institucích apod., podali svou charakteristiku jednotlivých slovanských národů Balkánu. Nejlépe znají Bulhary, nejméně Černohorce a Makedonce. Svou představu příslušníků jednotlivých balkánských slovanských národů spojovali ve svých odpovědích většinou s jejich dějinami a kulturou nebo je vnímají starým stereotypem.

Výsledky ankety ukázaly mizivé vědomosti studentů o kulturních a politických osobnostech, reáliích, svátcích a typických výrobcích, o zvláštních pokmech i o tom, jak chápou pojem balkanizace. Veličko Todorov na základě odpovědí studentů pražských vysokých škol a psaní v denním tisku „skládá“ obraz Bulharů a Bulharska, jak jej viděli Češi v letech 1992-1994.

Brilantní, zasvěcenou a maximálně věcnou analýzu přístupu listů Mladá fronta Dnes a Občanský (Český) deník k rozpadající se SFR Jugoslávii a k válečným událostem v roce 1991 podal Jan Pelikán.

Podobný metodologický postup zvolila rovněž Blanka Soukupová, která sledovala, jaké informace přinášely o jednotlivých republikách bývalé Jugoslávie a o Bulharsku týdeníky Květy, Mladý svět, Reflex a Respekt v letech 1991-1993. Vadí mi ovšem stylistická a jazyková úroveň tohoto příspěvku i některé závěry.

Záměr autorů analyzovat postoje české veřejnosti a českého tisku k slovanským národům na Balkáně „*tady a nyní*“ se vrchovatě zdařil. Sborník je aktuální a potřebný

a vybízí k dalším rozborům, které přispějí k lepšímu osvětlení vzájemných styků České republiky s jižními Slovany.

Ivan Dorovský

„Domov má jméno Daruvar. Literární tvorba Čechů v Chorvatsku.“ Uspořádal Ruda Turek. Pro nakl. Jednota Daruvar vydala Artia Pegas Press Praha 1995, 135 stran.

S podporou ministerstva zahraničních věcí ČR vyšla publikace, skládající se ze tří částí: 1) antologie z ukázek krajské literatury (9-123), 2) studie „Literatura chorvatských Čechů - vývoj, současnost, výhledy“ (125-157), lexikon českých autorů v Chorvatsku (161-334). J. Matoušek 1984 o české literatuře v Chorvatsku napsal: „Za celou \...\ dobu naše tvorba nic novějšího a podstatnějšího nedala.“ A R. Turek 1994 dodává: „Po dalších deseti letech je tu pokušení tento názor zopakovat. Nedočkali jsme se žádného průlomu do téměř nehybné hladiny krajské literatury, nenastal žádný přelom v přístupu k literární tvorbě a v její společenské účinnosti. Tvůrčí možnosti zůstaly omezeny. Krajská poezie výrazněji nepřekonalá mělkou pocitovou a myšlenkovou rovinu.“

Je jisté, že za tři čtvrtiny století existence české krajské literatury v Chorvatsku nevydalo toto písemnictví autory, kteří by mohli stát po boku významnějším českým autorům z českých zemí v tomto období. Přece však není důvod domnívat se, že jde o autory a díla bez jakékoli úrovně. V ne zrovna nejvhodnější době, v roce 1978, vyšla v Praze antologie básní českých autorů z Chorvatska „Vzdálený hlas“.

Čtyři básníci a pět básnířek, jejichž verše tenkrát vyšly, jsou zastoupeni i v knize z roku 1995. Tentokrát se dostalo ke slovu celkem třicet autorů (devět mužů a jednadřacet žen). A vedle veršů byly uveřejněny také krátké úryvky prózy. V lexikonu je uvedeno 69 osobních hesel českých autorů z Chorvatska s podporou bibliografi tvorby a bibliografických údajů recenzí.

Vladimír Landa, jehož tři prózy vyšly v Praze (1958, 1977 a 1982), se sice v Chorvatsku narodil, ale po roce 1945 se natrvalo usadil v Čechách a teprve pak začal psát - je tedy „krajským“ autorem jen zčásti. Zapadl román z prostředí chorvatských Čechů „Zarostlé pěšinky“ od Jindry Horakové (vyšel 1933 v Bratislavě). Jiný román - spíš kronika - se stejným námětem od Marie Pokorné „Vystěhovalci“ vycházel v časopise Jednota (Daruvar 1970 - 1971).